

လက္ခဏာဒီဇတာက္ခဏဇယား

ရုပ်ပိုင်း

ရူပက္ခန္ဓ-ရုပ် ၂၈ပါး	လက္ခဏ	ရသ	ပစ္စုပဋ္ဌာန်	ပဒဋ္ဌာန
၁။ပထဝီ	ကက္ခဋ္ဌတ္ထ=ခက်မာခြင်း	ပတိဋ္ဌာန= ကလာပ်တူ ရုပ်တရားတို့၏ တည်ရာဖြစ်ခြင်း	သမ္ပဋိဋ္ဌာန= ကလာပ်တူ ရုပ်တရားတို့ကို အောက်က ခံထားတတ်သောသဘောတရား	အဝသေသဓာတုတ္တယ= မိမိမှကြွင်းသော ကလာပ်တူ ဓာတ် (၃)ပါး
၂။အာပေါ	ပဗ္ဗရဏ= ယို/ဖွဲ့စည်းခြင်း	ဗြူဟန=တိုးပွားစေခြင်း	သင်္ဂဟ=ဖွဲ့ စည်းခြင်း	"
၃။တေဇော	ဥဏှတ္ထ=ပူ ,အေးမှုသဘော	ပရိပါစန= ရင့်ကျက်စေခြင်း	မဒ္ဒဝါနုပ္ပဒါန=ရူးညံ့အောင်လျော် စွာပြုပြင်ပေး	"
၄။ဝါယော	ဝိတ္တမ္ဘန= ထောက်ကန်, တောင့်မာ	သမုဒီရဏ= တွန်းကန်, ရွှေ့ ရှား	အဘိနိဟာရ= သယ်ဆောင်ပေးတတ်သော	"
၅။စက္ခုပသာဒ	(က)ရူပါဘိယာတာရဟဘူတပ္ပသာဒ= ရူပါရုံ၌ရှေးရှုရိုက်ခတ်ခြင်းငှာ ထိုက်သော မဟာဘုတ်တို့ကိုကြည်လင်စေခြင်းသဘော (ခ)ဒဋ္ဌကာမတာနိဒါနကမ္မသမုဋ္ဌာနဘူတပ္ပသာဒ= ရူပတဏှာလျှင်အကြောင်းရင်းခံရှိသောကံ ကြောင့်ဖြစ်သော မဟာဘုတ်တို့ကိုကြည်လင် စေခြင်းသဘော	ရူပေသု အာဝိည္ဇန= ရူပါရုံတို့၌ပုဂ္ဂိုလ်, ဝီထိစိတ်အစဉ်ကိုဆွဲ ဆောင်သွားခြင်း	စက္ခုဝိညာဏဿ အာဓာရဘာဝ = စက္ခုဝိညာဏ်၏ တည်ရာဖြစ်ခြင်း	ဒဋ္ဌကာမတာနိဒါနကမ္မဘူတ မြင်တွေ့လိုသောရူပတဏှာ လျှင် အကြောင်းရင်းခံ ရှိသောကံကြောင့် ဖြစ်သော (စက္ခုပသာဒ၏ မှီရာ) ကလာပ်တူ မဟာဘုတ်
၆။သောတပသာဒ	(က)သဒ္ဓါဘိယာတာရဟ... = သဒ္ဓါရုံ၌. . (ခ)သောတုကာမတာနိဒါန... = သဒ္ဓတဏှာလျှင်. .	သဒ္ဓေသု. . = သဒ္ဓါရုံတို့၌. .	သောတဝိညာ. . = သောတဝိညာဏ်၏. .	သောတု. . = ကြားလိုသော သဒ္ဓတဏှာလျှင်. . (သောတပသာဒ၏မှီရာ). .
၇။ဃာနပသာဒ	(က)ဂန္ဓာဘိယာတာရဟ... = ဂန္ဓာရုံ၌. . (ခ)ဃာယိတုကာမတာနိဒါန... = ဂန္ဓတဏှာလျှင်. .	ဂန္ဓေသု. . = ဂန္ဓာရုံတို့၌. .	ဃာနဝိညာ. . = ဃာနဝိညာဏ်၏. .	ဃာယိတု. . = နမ်းရှူလိုသောဂန္ဓတဏှာလျှင် . . (ဃာနပသာဒ၏မှီရာ). .

၈။ ဇိဝါပသာဒ	(က) ရသာဘိယာတာရဟ. . . = ရသာရုံ၌. . (ခ) သာယိတုကာမတာနိဒါန. . . = ရသာတဏှာလျှင်. .	ရသေသု. . = ရသာရုံတို့၌. .	ဇိဝါဝိညာ. . = ဇိဝါဝိညာဏ်တို့၏. .	သာယိတု. . = စားလို သောက်လိုသော ရသာတဏှာလျှင်. . (ဇိဝါပသာဒ၏ မှီရာ). .
၉။ ကာယပသာဒ	(က) ဖောဋ္ဌဗ္ဗာဘိယာတာရဟ. . . = ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၌. . (ခ) ဖုသိတုကာမတာနိဒါန. . . = ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာလျှင်. .	ဖောဋ္ဌဗ္ဗေသု. . = ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့၌. .	ကာယဝိညာ. . = ကာယဝိညာဏ်၏. .	ဖုသိတု = တွေ့ထိလိုသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗတ ဏှာလျှင်. . (ကာယပသာဒ၏ မှီရာ). .
၁၀။ ရူပါရုံ	စက္ခုပဋိဟနန = စက္ခုပသာဒ၌ ထိခိုက်ခြင်း၊ ရိုက်ခတ်ခြင်းသဘော	စက္ခုဝိညာဏဿ ဝိသယဘာဝ = စက္ခု ဝိညာဏ်၏ အာရုံဖြစ်ခြင်း	တဿေဝ ဂေါစရ = စက္ခုဝိညာဏ်၏ ကျက်စားရာ အာရုံစားကျက်ဖြစ်ခြင်း	စတုမဟာဘူတ = မှီရာ ကလာပ်တို့ မဟာဘူတ် (၄)ပါး
၁၁။ သဒ္ဓါရုံ	သောတပဋိဟနန = သောတပသာဒ၌. .	သောတဝိညာဏဿ ဝိသယဘာဝ = သောတဝိညာဏ်၏. .	။ သောတ. .	။
၁၂။ ဂန္ဓာရုံ	ယာနပဋိဟနန = ယာနပသာဒ၌. .	ယာနဝိညာဏဿ ဝိသယဘာဝ = ယာနဝိညာဏ်၏. .	။ ယာန. .	။
၁၃။ ရသာရုံ	ဇိဝါပဋိဟနန = ဇိဝါပသာဒ၌. . .	ဇိဝါဝိညာဏဿ ဝိသယဘာဝ = ဇိဝါဝိညာဏ်၏. .	။ ဇိဝါ. .	။
၁၄။ ဣတ္ထိန္ဒြေ = ဣတ္ထိဘာဝရုပ်	ဣတ္ထိဘာဝ = အမျိုးသမီးဖြစ်ကြောင်း	“ဣတ္ထိ” တိပကာသန = အမျိုးသမီးဟုထင်ရှား ပြခြင်း	ဣတ္ထိလိင်နိမိတ္တကုတ္တာကပ္ပါနံ ကာရဏဘာဝ = အသွင်သဏ္ဌာန်၊ အမှတ်အသား	။
၁၅။ ပုရိသိန္ဒြေ = ပုရိသဘာဝရုပ်	ပုရိသဘာဝ = အမျိုးသားဖြစ်ကြောင်း	“ပုရိသော” တိပကာသန = အမျိုးသားဟုထင်ရှား ပြခြင်း	ပုရိသလိင်နိမိတ္တ. . . = အသွင်သဏ္ဌာန်၊ အမှတ်အသား၊ အပြုအမူ၊ အသွင်အပြင်	။

၁၆။ဇီဝိတိန္ဒြေ - ရုပ်ဇီဝိတ	သဟဇာတရူပါနုပါလန=ကလာပ်တူ ကမ္မဇရုပ်တို့ကိုစောင့်ရှောက်ခြင်း	တေသံ ပဝတ္တန= ကလာပ်တူကမ္မဇရုပ်တို့ ကိုဥပါဒ်မှသည်ဘင်သို့ တိုင်အောင်ဖြစ်စေ,မျှစေ, အသက်ရှည်စေခြင်း	တေသညေဝ ဌပန= ဘင်မတိုင်မီအသက်ရှည်အောင် တည်အောင် ထားတတ်သော	ယာပယိတဗ္ဗဘူတ= ကလာပ်တူ မဟာဘူတ
၁၇။ဟဒယဝတ္ထု	မနောဓာတုမနောဝိညာဏဓာတုနံ နိဿယ= မနောဓာတ် + မနောဝိညာဏဓာတ်တို့၏ မှီရာဖြစ်ခြင်း	တာသညေဝ ဓာတူနံ အာဓာရဏ= တည်ရာဖြစ်	ဥဗ္ဗဟန= ထမ်းဆောင်ထားတတ်သော	စတုမဟာဘူတ= မြီရာ ကလာပ်တူ မဟာဘူတ (၄)ပါး
၁၈။ကဗဠိကာရ အာဟာရ	ဩဇာ= အစာအာဟာရ၏အဆီအစေး	ရူပါဟရဏ= ဆောင်-တည်ခြင်း	ဥပတ္တမ္ဘန= ရူပကာယကို ထောက်ပံ့ခိုင်ခံ့စေတတ်သော	ကဗဠိ ကတွာ အာဟာရိတဗ္ဗဝတ္ထု=စားမျိုအပ် သောအစာအာဟာရ
၁၉။အာကာသဓာတ်	ရူပပရိစ္ဆေဒ= ရုပ်ကလာပ်တို့ကို ပိုင်းခြားတတ်သော	ရူပပရိယန္တပူကာသန= အဆုံးအပိုင်းအခြားကို ထင်ရှားပြခြင်း	ရူပမရိယာဒ/ အသမ္ပုဋ္ဌဘာဝဆိဒ္ဓဝိဝရဘာဝ= နယ်ခြားဒေသ,မထိအပ်,အပေါက် အကြား	ပရိစ္ဆိန္နရူပ= အပိုင်းခြားခံရသော ရုပ်ကလာပ်များ
၂၀။ကာယဝိညာတ်	အဘိက္ကမာဒိပဝတ္တကစိတ္တသမုဋ္ဌာနဝါယော ဓာတုယာ သဟဇရူပကာယထမ္ဘန, သန္ဓာရဏ,စလနဿ ပစ္စယော အာကာရဝိကာရော=စိတ္တဇဝါယောဓာတ်၏ ထောက်ပံ့,တည်,လျှပ်ရှားစေခြင်း	အဓိပ္ပါယ်ပကာသန= အလိုဆန္ဒကိုသူတစ်ပါး အား ထင်ရှားပြခြင်း	ကာယဝိပ္ပန္နနဟေတုဘာဝ= ကိုယ်တုန်လှုပ်ခြင်း၏အကြောင်း	စိတ္တသမုဋ္ဌာနဝါယောဓာတု= စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇဝါယောဓာတ်
၂၁။ဝစီဝိညာတ်	ဝစီဘေဒပဝတ္တကစိတ္တသမုဋ္ဌာနပထဝီဓာတုယာ ဥပါဒိဏ္ဍာယဋ္ဌနဿပစ္စယောအာကာရဝိကာရော =စကားသံအထူးကိုဖြစ်စေတတ်သော,ကမ္မဇပထ ဝီဓာတ်ကို ထိခိုက်ခြင်း	။	ဝစီယောသဟေတုဘာဝ= စကားသံဖြစ်ပေါ်ခြင်း၏ အကြောင်း	စိတ္တသမုဋ္ဌာနပထဝီဓာတု= စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇပထဝီဓာတ်
၂၂။ရူပဿ လဟုတာ	အဒန္တတတာ=စိတ်,ဥတု,အာဟာရကြောင့်ဖြစ် သောရုပ်အစစ်တို့ ပေါ့ပါးမှုသဘော	ရူပါနံ ဂရုဘာဝဝိနောဒန=လေး လံမှုကိုပယ်ဖျောက်ခြင်း	လဟုပရိဝတ္တိတာ=ပေါ့ပေါ့ပါးပါး လျင်လျင်မြန်မြန်ပြောင်းရွှေ့ ပြန်လှန်၍ ဖြစ်ခြင်း	လဟုရူပ= ပေါ့ပါးသော ထိုရုပ်များ

၂၃။ ရူပဿ မုဒုတာ	အထဒ္ဓတတာ= စိတ်, ဥတု, အာဟာရကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်အစစ်တို့ နှုံးညံ့မှုသဘော	ရူပါနံ ထဒ္ဓဘာဝဝိနောဒန= ခက်ထန်ကြမ်းတမ်းမှုကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း	သဗ္ဗကိရိယာသု အဝိရောဓိတာ= အလုံးစုံသော ကိုယ်မှုကိစ္စတို့၌ မဆန့်ကျင်သော သဘောတရား	မုဒုရူပ= နှုံးညံ့သော ထိုရုပ်များ
၂၄။ ရူပဿ ကမ္မညတာ	သရီရကိရိယာနုကူလကမ္မညဘာဝ= ခံညားမှု အချိုးကျ အဆင်ပြေမှုသဘော	အကမ္မညတာ ဝိနောဒန= မခံညားမှုကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း	အဒုဗ္ဗလဘာဝ= အားမနည်းသည့် သဘောတရား	ကမ္မညရူပ= အမှု၌ ခံညားသော ထိုရုပ်များ
၂၅။ ရူပဿ ဥပစယ	အာစယ= ဘဝတစ်ခု၌ ရုပ်အစစ်တို့၏ ရှေးဦးအစ ဖြစ်ခြင်းသဘော	ပုဗ္ဗန္တတော ရူပါနံ ဥမ္မုဇ္ဈာပန= မဖြစ်မီ ရှေးအစွန်းမှ ရုပ်တရားတို့ကို ပေါ်လွှာစေသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်း	နိယျာတန/ ပရိပုဏ္ဏဘာဝ= အပ်နှင်းတတ်သော, ပြည့်ပြည့်စုံစုံဖြစ်ခြင်း	ဥပစိတရူပ= ဖြစ်ဆဲရုပ်များ
၂၆။ ရူပဿ သန္တတိ	ပဝတ္တိ= ရှေ့နောက် အစဉ်မပြတ်ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဖြစ်ခြင်း	အနုပ္ပပန္နန= ရှေ့နောက်အဆင့်ဆင့်အစဉ်မပြတ်ဖွဲ့စပ်ခြင်း	အနုပစ္ဆေဒ= အဆက်မပြတ် ဖြစ်တတ်သော	အနုပ္ပပန္နကရူပ= ဖွဲ့စပ်အပ်သကဲ့သို့ဖြစ်သော ရုပ်တရား
၂၇။ ရူပဿ ဇရတာ	ရူပပရိပါက= ရင့်ကျက်ခြင်း ဟောင်းခြင်း	ဥပနယန= ပျက်ခြင်းဘင်သို့ ကပ်၍ဆောင်ခြင်း	သဘာဝါနပဂမေပိ နဝဘာဝါပဂမပစ္စုပ္ပန်နာ, ဝိဟိပုရာဏဘာဝေါဝိယ= ဆိုင်ရာသဘာဝလက္ခဏာ မကင်းသေးသော်လည်း အသစ်၏အဖြစ်မှကင်းခြင်း	ပရိပစ္စမာနရူပ= ရင့်ကျက်ဆဲရုပ်များ
၂၈။ ရူပဿ အနိစ္စ	ပရိဘေဒ= ပြိုပျက်ခြင်း	သံသိဒန= ရုပ်အစစ်တို့ကို နှစ်မြှုပ်စေခြင်း	ခယဝယ= ကုန်ခြင်း ပျက်ခြင်း	ပရိဘိဇ္ဇမာနရူပ= ပြိုပျက်ဆဲသော ရုပ်များ

နာမ်ပိုင်း

ဝိညာဏက္ခန္ဓကဏ္ဍ အခန်း

စိတ္တာနိ	လက္ခဏ	ရသ	ပစ္စုပ္ပန်	ပဒဋ္ဌာန
၁။ဝိညာဏက္ခန္ဓာ	ဝိဇ္ဇာနာမ= အာရုံကို သိ/ရယူခြင်း	ပုဗ္ဗင်္ဂမ= သိမှု၌ ပဓာန ငွေ့သွားခေါင်းဆောင်ဖြစ်	သန္တဟနာမ= နောက်နောက်စိတ်ကို ဖွဲ့စပ်တတ်သော	နာမရူပ= နာမ်, ရုပ်
၂။ ပဋိသန္ဓေစိတ်	ကမ္မ,ကမ္မနိမိတ္တ,ဂတိနိမိတ္တာနံ အညတရာရမ္ပဏဝိဇ္ဇာနာမ=အာရုံ (၃)မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော အာရုံကို သိ/ရယူခြင်း	ပဋိသန္ဓာနာမ= ငွေ့နောက်ဘဝစိတ်အစဉ်ကို ဆက်စပ်ပေး	သန္တဟနာမ= ငွေ့နောက်ဘဝစိတ် အစဉ်ကိုဆက်စပ်ပေး	နာမရူပ= ယှဉ်ဖက် စေတသိက် နာမ် + မှီရာဝတ္ထုရုပ်
၃။ဘဝင်စိတ်	။	ဘဝင်္ဂ = ငွေ့နောက်စိတ်အစဉ်မပြတ် အောင်ဘဝ၏အကြောင်းတရားအဖြစ် တည်နေခြင်း	။	။
၄။ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း	စက္ခုဝိညာဏာဒိပုရေစရရူပါဒိဝိဇ္ဇာနာမ (စက္ခုဝိညာဏ-သဒ္ဓ, ယာနဝိညာဏ-ဂန္ဓ, ဇိဟိဝိညာဏ -ရသ, ကာယဝိညာဏ-ဖောဋ္ဌဗ္ဗ) စက္ခုဝိညာဏ်စသည်တို့၏ငွေ့၌ အာရုံကို သိ/ရယူခြင်း	အာဝဇ္ဇနာမ= ရူပါရုံစသော ပဉ္စာရုံတို့ကိုနှလုံးသွင်းခြင်း၊ ဆင်ခြင်ခြင်း	ရူပါဒိအဘိမုခဘာဝ= ရူပါရုံစသော ပဉ္စာရုံတို့ဘက်ကိုရှေးရှု မျက်နှာမူသည့် သဘော	ဘဝင်္ဂဝိဇ္ဇေဒ= ဘဝင်စိတ်အစဉ် ပြတ်စဲခြင်း
၅။စက္ခုဝိညာဏ်	စက္ခုသန္တိသိတရူပဝိဇ္ဇာနာမ= စက္ခုဝတ္ထုကို မှီဖြစ်၍ ရူပါရုံကို သိခြင်း၊ရယူခြင်း	ရူပမတ္တာရမ္ပဏာ= အရောင်မျှကိုသာ သိခြင်း အာရုံယူခြင်း	ရူပါဘိမုခဘာဝ= ။	ရူပါရမ္ပဏာယ ကိရိယမနောဓာတုယာ အပဂမ=ကိရိယမနောဓာတ်၊အာဝဇ္ဇန်းစိတ်ချုပ်ပျက်သွားခြင်း
၆။သောတဝိညာဏ်	သောတသန္တိသိတသဒ္ဓဝိဇ္ဇာနာမ	သဒ္ဓမတ္တာရမ္ပဏ	သဒ္ဓါဘိမုခဘာဝ	သဒ္ဓါရမ္ပဏာယ. .

၇။ ယာန ဝိညာဏ်	ယာနသန္တိဿိတဂန္ဓဝိဇာနန	ဂန္ဓ. . .	ဂန္ဓာ. . .	ဂန္ဓာ. . .
၈။ ဇိဝှိ ဝိညာဏ်	ဇိဝှိသန္တိဿိတရသဝိဇာနန	ရသ. .	ရသာ. .	ရသာ. .
၉။ ကာယ ဝိညာဏ်	ကာယသန္တိဿိတဖောဋ္ဌဗ္ဗဝိဇာနန	ဖောဋ္ဌဗ္ဗ. .	ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ . .	ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ . .
၁၀။ သမ္ပုဋ္ဌိတိုင်း- လက်ခံ	စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ အနန္တရံ ရူပါဒီဝိဇာနန (စက္ခုဝိညာဏဿ. . ရူပါရမ္မဏ. . /သောတဝိညာဏဿ- သဒ္ဓါ , ယာနဝိညာဏဿ-ဂန္ဓာ, ဇိဝှိဝိညာဏဿ-ရသာ, ကာယဝိညာဏဿ-ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ) = စက္ခုဝိညာဏ်စသည်တို့၏ အခြားမဲ့၌ဖြစ်၍ ရူပါရုံစ သည်ကိုသိ- ရယူခြင်း	ရူပါ/သဒ္ဓါ/ဂန္ဓာ/ ရသာ/ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏသမ္ပုဋ္ဌိန = ရူပါရုံစသည့် အာရုံကို လက်ခံခြင်း	ရူပါ/သဒ္ဓါ/ဂန္ဓာ/ ရသာ/ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏ သမ္ပုဋ္ဌိနဘာဝ= ရူပါရုံစသည့်အာရုံကိုလက်ခံ တတ်သောသဘော	စက္ခု/သောတ/ယာန/ဇိဝှိ/ ကာယဝိညာဏာပဂမ= စက္ခုဝိညာဏ်စသည်တို့၏ ကင်းချုပ်ပျက်ခြင်း
၁၁။ သန္တိရဏ- စုံစမ်း	သဠာ=ရူပါ/သဒ္ဓါ/ဂန္ဓာ/ ရသာ/ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏဝိဇာနန= အာရုံ (၆)ပါးကို သိခြင်း၊ရယူခြင်း	သန္တိရဏာဒီ=အာရုံကို စူးစမ်းခြင်း	တထာဘာဝ=အာရုံကို စူးစမ်းတတ်သော	ဟဒယဝတ္ထု=မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်
၁၂။ ဝုဋ္ဌော- ဆုံးဖြတ်	။	ပဉ္စဒွါရမနောဒွါရေသုဝေါဋ္ဌဗ္ဗန= ပဉ္စဒွါရ၌အာရုံကိုဆုံးဖြတ် ခြင်း၊မနောဒွါရ၌ အာရုံကိုဆင်ခြင်ခြင်း	တထာဘာဝ= ပဉ္စဒွါရ၌ အာရုံကို ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊မနောဒွါရ၌ အာရုံကိုဆင်ခြင်ခြင်း	သန္တိရဏာပဂမ= သန္တိရဏစိတ်၏ ချုပ်ပျက်ခြင်း
၁၃။ ကုသိုလ် ဇော	အနဝဇ္ဇသုခဝိပါက= အပြစ်မရှိခြင်း ကောင်းသောအကျိုးကို ပေးခြင်း	အကုသလဝိဒ္ဓံသန= အကုသိုလ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်း	ဝေါဒါန= ဖြူစင်သော သဘောတရား	ယောနိသောမနသိကာရ= နည်းမှန်လမ်းမှန် နှလုံးသွင်းခြင်း
	အနဝဇ္ဇ= အပြစ်မရှိခြင်း	ဝေါဒါနဘာဝ= ဖြူစင်ခြင်း	ဣဋ္ဌဝိပါက=ကောင်းမြတ် သော ဣဋ္ဌဝိပါက အကျိုးတရားရှိမှု	။

အကုသိုလ် ဇော	သာဝဇ္ဇဒုက္ခဝိပါက= အပြစ်နှင့်တကွမကောင်း သောအကျိုးရှိ	အနတ္တဇနန= မကောင်းကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်း	သံကိလေသ= စိတ်အစဉ်ကို ညစ်နွမ်းစေတတ်သော	အယောနိသောမနသိကာရ= နည်းမှားလမ်းမှား နှလုံးသွင်းခြင်း
	သာဝဇ္ဇ= အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်ခြင်း	သံကိလေသဘာဝ= စိတ်အစဉ်ကို ညစ်နွမ်းစေတတ်သော	အနိဋ္ဌဝိပါက= မကောင်းသော အနိဋ္ဌဝိပါက	။
၁၄။ တဒါရုံ	သဠာ(ရူပါ/သဒ္ဓါ/ဂန္ဓာ/ ရသာ/ဖောဋ္ဌဗျာ) ရမ္မဏဝိဇာနန= အာရုံ(၆)ပါးကိုသိခြင်း၊ရယူခြင်း	တဒါရမ္မဏ= ဇောယူ သည့် အာရုံကိုပင်လိုက် အာရုံယူခြင်း	တထာဘာဝ= အာရုံယူတတ်သော သဘောတရား	ဇေနာပဂမ= ဇောစိတ်၏ ချုပ်ပျက်သွားခြင်း
၁၅။မနော ဒွါရာဝဇ္ဇန်း	။	မနောဒွါရေ အာဝဇ္ဇန= အာရုံကိုဆင်ခြင်	တထာဘာဝ= အာရုံကိုဆင်ခြင်	ဘဝဂီပဂမ= ဘဝင်စိတ် ချုပ်ပျက်သွားခြင်း
၁၆။ ဟသိတုပ္ပါ ဒိစိတ်	။	အရဟတံ အနုဠာရေသု ဝတ္ထုသု= ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့ သာလျှင်ပြီးရှင်ခြင်း	တထာဘာဝ= ပြီးရှင်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော	ဧကန္တတော ဟဒယဝတ္ထု= ဧကန်ဟဒယဝတ္ထုကိုမှီ
၁၇။စုတိ စိတ်	ကမ္မ,ကမ္မနိမိတ္တ,ဂတိနိမိတ္တာနံအည တရာရမ္မဏဝိဇာနန= အာရုံ (၃)မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော အာရုံကို သိ/ရယူခြင်း	စဝန= ဘဝမှ ရွေ့လျောခြင်း	တထာဘာဝ= ဘဝမှ ရွေ့လျောခြင်းသဘော	ဇေနတဒါရမ္မဏဘဝဂီနံ အညတရာပဂမ= ဇော/ တဒါရုံ/ဘဝင်နောင် စုတိကျချုပ်ပျက်ခြင်း

ဝေဒနာကွဲကွဲကလာ အခန်း

ဝေဒနာ စေတသိကာနိ	လက္ခဏာ	ရသ	ပစ္စုပဋ္ဌာန်	ပဒဋ္ဌာန
၁။ သုခဝေဒနာ	ဣဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗာနဘဝန= ဣဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၏ အရသာကို ခံစားခြင်း	သမ္ပယုတ္တာနံ ဥပဗြူဟန= သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို လွန်စွာ တိုးပွားစေခြင်း	ကာယိကအဿာဒ= ကိုယ်၌ဖြစ်သောသာယာဖွယ်	ကာယိန္ဒြိယ= ကိုယ်အကြည်ဓာတ်
၂။ ဒုက္ခဝေဒနာ	အနိဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗာနဘဝန=အနိဋ္ဌ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၏ အရသာကို ခံစားခြင်း	သမ္ပယုတ္တာနံ မိလာပန=သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ညှိုးကြိုစေခြင်း	ကာယိကာဗာဓ= ကိုယ်၌ဖြစ်သော နှိပ်စက်တတ်သော	။
၃။ သောမနဿ ဝေဒနာ	ဣဋ္ဌာရမ္မဏာနဘဝန= သဘာဝ+ပရိကပ္ပ ဖြစ်သော ဣဋ္ဌာရုံကိုခံစားခြင်း	ယထာ တထာ ဝါ ဣဋ္ဌာကာရသမ္ဘောဂ= သဘာဝ,ပရိကပ္ပအားဖြင့်အာရုံကို ဣဋ္ဌအခြင်းအရာအားဖြင့်ခံစားခြင်း	စေတသိကအဿာဒ= စိတ်၌မှီသော သာယာဖွယ်	ပဿဒ္ဓိ= စိတ်+စေတသိက်တို့ ငြိမ်းအေးခြင်း
သုခဝေဒနာ	သာတ= သာယာခြင်း	သမ္ပယုတ္တာနံ ဥပဗြူဟန= လွန်စွာတိုးပွားစေခြင်း	အနုဂ္ဂဟဏ = ချီးမြှောက်ခြင်း	။
၄။ ဒေါမနဿ ဝေဒနာ	အနိဋ္ဌာရမ္မဏာနဘဝန= သဘာဝ+ပရိကပ္ပ ဖြစ်သော အနိဋ္ဌာရုံကိုခံစားခြင်း	ယထာ တထာ ဝါ အနိဋ္ဌာကာရသမ္ဘောဂ= ... အနိဋ္ဌ...	စေတသိကာဗာဓ= နှိပ်စက်တတ်သော	ဧကန္တေနေဝ ဟဒယဝတ္ထု= ဧကန်မှီဟာဒယ
၅။ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာ	မဇ္ဈတ္တဝေဒယိတ= ... အလယ်အလတ် မဇ္ဈတ္တာရုံကိုလျစ်လျူခံစားခြင်း	သမ္ပယုတ္တာနံ နာတိဥပဗြူဟနမိလာပန= မတိုးပွား/ မညှိုးကြိုစေလွန်းခြင်း	သန္တဘာဝ= ငြိမ်သက်သော	နိပိတိကစိတ္တ= ပီတိမယျဉ်ကင်းသော
ဗျာနုပေက္ခာ	မဇ္ဈတ္တ=အလယ်အလတ်တည်	အနာဘောဂ=မွန်မြတ်သော ပဏီတသုခ၌သော်မှနှလုံးမသွင်းခြင်း	အဗျာပါရ= မကြောင့်ကြခြင်း	ပီတိဝိရာဂ= ပီတိကိုလွန်မြောက်ခြင်း
အဒုက္ခမသုခါ	ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌဝိပရိတာနဘဝန=ဣဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံ၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံကို ခံစားခြင်း	မဇ္ဈတ္တ= အလယ်အလတ်တည်ခြင်း	အဝိဘူတ= မထင်ရှားသော ခံစားမှု	သုခနိရောဓ= သုခချုပ်ခြင်း

သညာကွန်ကထာ အခန်း

သညာစေတသိကာနိ	လက္ခဏာ	ရသ	ပစ္စုပဋ္ဌာန်	ပဒဋ္ဌာန
၁။သညာ	သညာနန= သိခြင်း/မှတ်သိခြင်း	ပစ္စာဘိညာဏ= ရှေးအမှတ်ဖြင့် နောက်ထပ်သိခြင်း	ယထာဂဟိတနိမိတ္တဝသေန= စိတ်က စွဲယူထားသည့် အမှတ်အသား	ယထာဥပဋ္ဌိတဝိသယ= ထင်လာတိုင်းသော အာရုံ

သင်္ခါရကွန်ကထာ အခန်း

အညသမာန်းစေတသိက် ၁၃ပါး

သဗ္ဗစိတ္တသာစာရဏ စေတသိက်(၇)လုံး	လက္ခဏာ	ရသ	ပစ္စုပဋ္ဌာန်	ပဒဋ္ဌာန
၁။ဖဿ	ဖူသန= အာရုံကို တွေ့ထိခြင်း	သယံဋ္ဌန= အာရုံ- ဝိညာဏ်ကို ပွတ်ချုပ်ထိခိုက်ခြင်း	သန္နိပါတ/ ဝေဒနာ= ဝတ္ထု+အာရုံ+ဝိညာဏ်(၃)ပါးတို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော/ ဝေဒနာဟူသောအကျိုးတရားကိုဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော	အာပါထဂတဝိသယ= ရှေးရှုကျခြင်းသို့ ရောက်ရှိလာသောအာရုံ
၄။စေတနာ	စေတယိတလက္ခဏာ= အာရုံပေါ်သို့ ရောက်အောင်စေ့ဆော်ခြင်း	အာယူဟန= ပေါင်းစုရုံးစည်းခြင်း ပြုခြင်း	သံဝိဒဟန= စီမံတတ်သော သဘောတရား	ဝတ္ထုအာရုံဖဿ= မနသိကာရဦးဆောင်သည့်ယှဉ်ဖက် တစ်မျိုးမျိုးသောတရား
၅။ဧကဂ္ဂတာ = သမာဓိ	ပါမောက္ခ/အဝိသာရ/ အဝိက္ခေပ= အကြီးအမှူး/မရွေ့မ လည်တည်/မပျံ့လွင့်	သဟဇာတာနံ သမ္ပိတ္တန= သဟဇာတ်တရားတို့ကို ပေါင်းစုခြင်း	ဥပသမ/ဉာဏ= ငြိမ်သက်သော/ ဉာဏ်ဖြစ်ကြောင်း	ဝိသေသတော သုခ= များသောအားဖြင့် သုခဝေဒနာ
၆။ဇီဝိတ	သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ အနုပါလန= သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို စောင့်ရှောက်ခြင်း	တေသံ ပဝတ္တန= ဥပါဒ်မှ ဘင်သို့တိုင်အောင် ဖြစ်စေခြင်း	တေသံယေဝ ဌပန= ဘင်မတိုင်မီ တည်အောင်ထားတတ်သော	ယာပယိတဗ္ဗဓမ္မ= အသက်ရှည်စေအပ် သောသမ္ပယုတ်တရား

၇။ မနသိကာရ	သာရဏ= အာရုံသို့ ရှေးရှုမောင်းနှင်သကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်း	သမ္ပယုတ္တာနံ အာရမ္မဏေ သမ္ပယောဇန= အာရုံနှင့် ယှဉ်စပ်စေခြင်း	အာရမ္မဏာဘိမုခဘာဝ= ရှေးရှု မျက်နှာမူတတ်သော	အာရမ္မဏ= အာရုံ. .
---------------	---	--	--	-------------------

(မှတ်ချက် ။ ။ ၂။ဝေဒနာ/ ၃။သညာ စေတသိက် (၂)မျိုးတို့အား ရှေ့ဇယားတွင်ပြပြီး)

ပုဂ္ဂိုလ် စေတသိက်-၆	လက္ခဏာ	ရသ	ပစ္စုပ္ပန်	ပဒဋ္ဌာန
၁။ဝိတက်	အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အဘိနိရောပန=စိတ်ကို ရှေးရှုတင်ပေးခြင်း	အာဟနနပရိယာဟနန=ထပ်တလဲလဲ တီးခေါက်ခြင်း = ရှူခြင်း	အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အာနယန=စိတ်ကို ရှေးရှု ဆွဲဆောင်သွားတတ်သော	အာရမ္မဏ= ဝတ္ထု + အာရုံ + ဖဿ . . .
၂။ဝိစာရ	အာရမ္မဏာနုမဇ္ဇန=အာရုံကို အဖန်ဖန်သုံးသပ် ဆင်ခြင်ခြင်း	သဟဇာတာနုယောဇန=သဟဇာတ်တရား တို့ကိုအဖန်ဖန်အထပ်ထပ် ယှဉ်ကပ်စေခြင်း	စိတ္တဿ အနုပ္ပဗ္ဗန္ဓန= အာရုံ၌စိတ်ကိုအစဉ်မပြတ် အောင်ဖွဲ့စပ်တတ်သော	။
၃။အဓိ မောက္ခ	သန္နိဋ္ဌာန=သန္နိဋ္ဌာန်ကျ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း	အသံသပ္ပန=မဆုံးဖြတ်နိုင်သော ဝိစိကိစ္ဆာတရား၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ခြင်း	နိစ္ဆယ= အာရုံကို ဆုံးဖြတ်တတ်သော	သန္နိဋ္ဌေယျဓမ္မ=ဆုံးဖြတ်အပ်သော အာရုံဓမ္မ
၄။ဝိရိယ	ဥဿဟန=ကောင်းစွာ ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း	သဟဇာတာနံ ဥပတ္တမ္ဘန=သဟဇာတ်တရားတို့ကို အားပေးထောက်ပံ့ ခိုင်ခံ့စေခြင်း	အသံသီဒနဘာဝ= မဆုတ်နစ်တတ်သော	သံဝေဂ=သံဝေဂဉာဏ်
၅။ပီတိ	သမ္ပိယာယန= နှစ်သက်ခြင်း	ကာယစိတ္တပိဏန/ဖရဏ= ကိုယ်စိတ်ပွားတိုးစေ/မွန်မြတ်သောစိတ္တဇ ရုပ်တို့ဖြင့် တစ်ကိုယ်လုံးသို့ ပျံ့နှံ့စေခြင်း	ဩဒဂျ=ကိုယ်စိတ်တို့ကို ရွှင်လန်းတက်ကြွစေတတ်သော	အာရမ္မဏ=ဝတ္ထု + အာရုံ + ဖဿ . . .
၆။ ဆန္ဒ	ကတ္တုကာမတာ= အာရုံကိုပြုလုပ်လိုခြင်း	အာရမ္မဏပရိယေသန= အာရုံကို ရှာမှီးခြင်း	အာရမ္မဏေန အတ္ထိကတာ= လိုလားတောင့်တမှု သဘောတရား	တဒေဝဿ= ထိုအလိုရှိအပ်သော အာရုံ

အကုသိုလ်စေတသိက်

အကုသိုလ်စေတသိက်(၁၄)လုံး	လက္ခဏာ	ရသ	ပစ္စုပဋ္ဌာန်	ပဒဋ္ဌာန
၁။မောဟ	စိတတ္တဿ အန္တဘာဝ/အညာဏာ= ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝမှန် ကိုဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ မသိမမြင်နိုင်ခြင်း	အသမ္ပဋိဝေဓ/ အာရမ္မဏသဘာဝတ္ထာဒန ပရမတ္ထဓမ္မအာရုံ ၏သဘောမှန်ကို ဖုံးလွှမ်းခြင်း	အသမ္မာပဋိပတ္တိ/ အန္တကာရ= ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာ မကျင့်ခြင်း	အယောနိသောမနသိကာရ= နိစ္စ-သုခ-အတ္တ-သုဘဟု နှလုံးသွင်းမှားမှု
၂။အဟိရိက	ကာယဒုစ္စရိတာဒိဟိ အဇိဂုစ္ဆန=မကောင်းမ တို့ကိုမရှုက်ခြင်း	အလဇ္ဇနာကာရေန ပါပါနံ ကရဏာ= မရှုက်သောအား ဖြင့် မကောင်းမှုတို့ကို ပြုခြင်း	အလဇ္ဇနာကာရေန ပါပတော အသင်္ကောစန= မကောင်းမှုမှမတွန့်ဆုတ်တတ်သော	အတ္တနိ အဂါရဝ= မိမိကိုယ်ကို မရိုသေ မလေးစားခြင်း
၃။ အနောတ္တပ္ပ	ကာယဒုစ္စရိတာဒိဟိ အသာရဇ္ဇ= မကောင်းမှုတို့ကို မကြောက်ရွံ့ခြင်း	အနုတ္တာသာကာရေန ပါပါနံ ကရဏာ= မထိတ်လန့်သောအားဖြင့် မကောင်းမှုတို့ကိုပြုခြင်း	အနုတ္တာသာကာရေန ပါပတော အသင်္ကောစန= မကောင်းမှုမှမတွန့်ဆုတ်တတ်သော	ပရေသု အဂါရဝ= သူတစ်ပါးတို့ကို မရိုသေ မလေးစားခြင်း
၄။ ဥဒ္ဒစ္စ	စေတသော အဂ္ဂပဿမ= စိတ်မငြိမ်သက်ခြင်းသ ဘောတရား	အနဝဋ္ဌာန= စိတ်ငြိမ်ဝပ်စွာ မတည်တံ့ခြင်း	ဘန္တတ္ထ= တုန်လှုပ်တတ်သည့်သဘောတရား	အယောနိသောမနသိကာရ= စိတ်မငြိမ်သက်ရာ အာရုံတို့၌ အယောနိသောမနသိကာရဖြစ်. .
၅။လောဘ	အာရမ္မဏဂုဟဏာ= အာရုံကိုငါ့ဟာဟူ၍စွဲ ယူခြင်းသဘော	အဘိသင်္ဂ= အလွန်ငြိကပ်ခြင်း	အပရိစ္စာဂ= မစွန့်လွှတ်နိုင်ခြင်း	သံယောဇနိယဓမ္မေသု အဿာဒဒဿန= သံယောဇဉ်ဖြစ်ရာ အာရုံတရားတို့၌ သုဘဟူ၍မြင်
၆။ ဒိဋ္ဌိ-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ	အယောနိသော အဘိနိဝေသ= ပရမတ္ထဓမ္မအာရုံကိုနိစ္စ,သုခ, အတ္တ,သုဘဟုမှားမှားယွင်း ယွင်းနှလုံးသွင်းခြင်း	ပရာမာသ= မှားသောအားဖြင့် သုံးသပ်ခြင်း	မိစ္ဆာဘိနိဝေသ= မှားသောအားဖြင့် လွန်လွန်ကဲကဲ စွဲမြဲခြင်း	အရိယာနံ အဒဿနကာမတာဒိ=အရိယာသူတော် ကောင်းတို့ကို ဖူးမြင်ခြင်းငှာ အလိုမရှိသူဖြစ်ခြင်း

၇။မာန	ဥန္တုတိ= ထောင်လွှားခြင်း	သမ္ပဂ္ဂဟ= မြှောက်ပင့်ပေးခြင်း	ကေတုကမ္ပတာ=အရာရာတွင် အသာယူလိုသည့်	ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပယုတ္တလောဘ=ဒိဋ္ဌိနှင့် မယှဉ်သော လောဘ
၈။ဒေါသ	စက္ခုက္က=ခက်ထန်ကြမ်း တမ်းသောကိုယ်၊ စိတ်	ဝိသပ္ပန=ဖောက်ပြန် တုန်လှုပ်ခြင်း	ဒုဿန=အကျိုးစီးပွားကို ဖျက်ဆီးတတ်သော	အာယာတဝတ္ထု=ရန်ငြိုးဖွဲ့ကြောင်း အာယာတဝတ္ထု (၉)ပါး
၉။ဣဿာ	ပရသမ္ပတ္တိနံ ဥဿယန=သူတစ်ပါးတို့ ၏စည်းစိမ်တို့ကိုငြူစု၊ သည်းမခံနိုင်ခြင်း သဘော	အနဘိရတိ= မမွေ့လျော်နိုင်ခြင်း	ဝိမုခဘာဝ= မရှုစိမ့်နိုင်ဘဲ မျက်နှာလွှဲတတ်သော	ပရသမ္ပတ္တိ= သူတစ်ပါးတို့၏ စည်းစိမ်
၁၀။မစ္ဆရိယ	အတ္တနော သမ္ပတ္တိနံ နိဂူဟန=မိမိ၏ စည်းစိမ်တို့ကို လျှို့ဝှက်ခြင်း	ပရေဟိ သာဓာရဏဘာဝအက္ခမ န=သူတစ်ပါးတို့နှင့်ဆက် ဆံမှုကို သည်းမခံနိုင်ခြင်း	သင်္ကေတန/ကဋကဗ္ဗကတာ= တွန့်တိုခြင်းသဘော/ခါးစပ်၊ခံပြင်းသော	အတ္တသမ္ပတ္တိ= မိမိ၏ စည်းစိမ်ဥစ္စာ
၁၁။ကုက္ကစ္စ	ပစ္ဆာနုတာပ= နောင်တတစ်ဖန် ပူပန်ခြင်း	ကတာကတာနုသောစန= ပြုခဲ့ပြီးသောဒုစရိုက်၊မပြု လိုက်မိသောသုစရိုက်ကို အဖန်ဖန်စိုးရိမ်ခြင်း	ဝိပ္ပဋိသာရ= စိတ်နှလုံး မသာမယာခြင်း	ကတာကတ- ပြုပြီး မပြုရသေးကုသိုလ်
၁၂။ထိန	အနုဿာဟ=အား တက်သရောမရှိခြင်း	ဝီရိယဝိနောဒန= ဝီရိယကို ဖျက်ဆီးခြင်း	သံသီဒန= ဆုတ်နှစ်တတ်သော	အယောနိသောမနသိကာရ
၁၃။မိဒ္ဓ	အကမ္မညတာ= စေတသိက်တို့၏ မခံညားခြင်း	ဩနဟန= လေးတွဲ၊တွဲဖြစ်အောင် ဖွဲ့ထားခြင်း	လိနတာ/ပစလာယိကာနိဒ္ဓါ= တွန့်ဆုတ်တတ်သော/ အိပ်ချင် ငိုက်မျဉ်းခြင်း	။
၁၄။ ဝိစိကိစ္ဆာ	သံသယ= ယုံမှားခြင်းသဘော	ကမ္ပန=အထူးထူးသော အာရုံ၌ စိတ်၏တုန်လှုပ်ခြင်း	အနိစ္ဆယ/အနေကံသင်္ဂါဟ=စိတ်နှစ်လုံးနှစ် ခွကိုဖြစ်စေတတ်/ဧကန်အတိအကျ မယူဆနိုင်ခြင်း	။

သောဘဏ္ဍာစေတသိက် အပိုင်း

စေတသိက်(၂၅)လုံး	လက္ခဏာ	ရသ	ပစ္စုပဋ္ဌာန်	ပဒဋ္ဌာန်
၁။သဒ္ဓါ	သဒ္ဓဟန/ဩကပ္ပန=ယုံကြည်ခြင်းသဘော	ပသာဒန/ပက္ခန္ဓန=ကြည်လင်စေခြင်း/ မနစ်မဆုတ်စုပ်စုပ်သက်ဝင်စေခြင်း	အကာလုသယိယ/ အဓိမုတ္တိ=မနောက်ကျသည်၏အဖြစ်/ဆုံးဖြစ်တတ်သော	သဒ္ဓေယျဝဏ္ဏ=ယုံကြည်ထိုက်သော
၂။သတိ	အပိလာပန=မလှုပ်မရှားမြဲစွာအောက်မေ့အမှတ်ရခြင်း	အသမ္မောသန=အာရုံကိုမပျောက်ပျက်စေခြင်း	အာရက္ခ=အရှုခံအာရုံကိုစောင့်ရှောက်တတ်သော	ထိရသညာ=မြဲမြံသောအမှတ်သညာ
၃။ဟိရိ	ပါပတော ဇိဂ္ဂန္တန=မကောင်းမှုမှစက်ဆုပ်ခြင်း၊ရှက်ခြင်း	လဇ္ဇာကာရေန ပါပါနံ အကရဏ=ရှက်သောအခြင်းအရာအားဖြင့် မကောင်းမှု တို့ကိုမပြုခြင်း	လဇ္ဇာကာရေန ပါပတော သင်္ကောစန= မကောင်းမှုမှ တွန့်ဆုတ်တတ်သော	အတ္တဂါရဝ=မိမိကိုယ်ကိုရိုသေလေးစားခြင်း
၄။ ဩတ္တပ္ပ	ဥတ္တာသန=မကောင်းမှုမှ ထိတ်လန့်ခြင်း	ဥတ္တာသာကာရေန ပါပါနံ အကရဏ=.....မကောင်းမှုတို့ကိုမပြုခြင်း	ဥတ္တာသာကာရေန ပါပတောသင်္ကောစန=မကောင်းမှုမှ တွန့်ဆုတ် တတ်သော	ပရဂါရဝ=သူတစ်ပါးကို ရိုသေလေးစားခြင်း
၅။အလောဘ	အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အဂေဓ=မတပ်မက်၊မမက်မောခြင်း	အပရိဂ္ဂဟ=မသိမ်းပိုက်ခြင်း	အနုလ္လိနဘာဝ=မငြိကပ်လိုသော	ယောနိသောမနသိကာရ
၆။ အဒေါသ	အစက္ခိတ္တ=မခက်ထန်မကြမ်းတမ်းသောကိုယ်၊ စိတ်	အာယာတဝိနယ= ရန်ငြိုးဖွဲ့မှုဒေါသစုကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း	သောမ္မဘာဝ=ကြည်လင်အေးမြသော	။
၇။ တတြမဇ္ဈတ္တတာ	စိတ္တစေတသိကာနံ သမဝါဟိတ=စိတ်+စေတသိက် မိမိ၏ ကိစ္စ၌ ဖြစ်စေခြင်း	ဦနာဓိကတာနိဝါရဏ/ ပက္ခပါတုပစ္စေဒန= ပိုလွန်သည်၏အဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်း/ အယုတ်အလွန်နှစ်ပါးကို တားမြစ်ခြင်း	မဇ္ဈတ္တဘာဝ= အလယ်အလတ် လျစ်လျူရှုတတ်သော	။
၈-၉။ ကာယ - စိတ္တပဿန္တိ	ကာယစိတ္တဒရထဂ္ဂူပသမ=စေတသိက်/ စိတ်အပူတို့ ငြိမ်းအေးခြင်း	ကာယစိတ္တဒရထနိမ္မဒ္ဓန=စေတသိက်/ စိတ်အပူတို့ နှိမ်နင်း ဖျက်ဆီးခြင်း	ကာယစိတ္တာနံ အပရိပ္ပန္နသိတိဘာဝ=စေတသိက်/ စိတ်ပူတို့ ငြိမ်သက်အေးမြသော	ကာယစိတ္တ=စေတသိက်+စိတ်

၁၀-၁၁။ .. လဟူတာ	ကာယစိတ္တဂုဏာဝရပဿမ= လေးလံမှုကိုငြိမ်းအေးစေခြင်း	ကာယစိတ္တဂုဏာဝနိမ္မဒ္ဒန= လေးလံမှုကို နှိမ်နင်းဖျက်ဆီးခြင်း	ကာယစိတ္တာနံ အဒန္တတာ= မလေးမလံ မနွေးကန်သော	ကာယစိတ္တ= စေတသိက်+စိတ်
၁၂-၁၃။ .. မုဒတာ	ကာယစိတ္တထဒ္ဒဘာဝရပဿမ= ခက်ထန်ခိုင်မာမှုကို ငြိမ်းအေးစေခြင်း	ကာယစိတ္တထဒ္ဒဘာဝနိမ္မဒ္ဒန= ခက်ထန်ခိုင်မာမှုကို နှိမ်နင်းဖျက်ဆီးခြင်း	အပ္ပဋိယာတ= မထိပါးတတ်သော	။
၁၄-၁၅။ .. ကမ္မညတာ	ကာယစိတ္တအကမ္မညဘာဝ- ရပဿမ ကောင်းသောအမှု၌ မခံညားမှုကိုငြိမ်းအေးစေခြင်း	ကာယစိတ္တာနံ အကမ္မည ဘာဝနိမ္မဒ္ဒန= မခံညားမှုကိုနှိမ်နင်း ဖျက်ဆီးခြင်း	ကာယစိတ္တာနံ အာရမ္မဏကရဏသမ္ပတ္တိ= အာရုံပြုခြင်း၏ပြည့်စုံကြောင်း	။
၁၆-၁၇။ .. ပါရညတာ	ကာယစိတ္တာနံ အဂေလညဘာဝ= မနာကျင်ခြင်းသဘော	ကာယစိတ္တဂေလညနိမ္မဒ္ဒန= နာကျင်ခြင်းကို နှိမ်နင်းဖျက်ဆီးခြင်း	နိရာဒိနဝ= အပြစ်အနာကင်းသော	။
၁၈-၁၉။ .. ဥဇုကတာ	ကာယစိတ္တအဇုဝ= ဖြောင့်မတ်ခြင်း	ကာယစိတ္တကုဋိလဘာဝနိမ္မဒ္ဒန= ကောက်ကျစ်မှုတို့ကို နှိမ်နင်းဖျက်ဆီးခြင်း	အဇိမ္မတာ= မကောက်ကျစ်သည့် သဘောတရား	။
၂၀။ သမ္မာဝါစာ (မုသာဝါဒ၊ပိသုဏဝါစာ၊ဖရူသဝါစာ၊ သမ္ပပ္ပလာပါ)	ဝစီဒုစ္စရိတဝတ္ထုနံ အဝီတိက္ကမ= ဝစီဒုစ္စရိတ၏တည်ရာဝတ္ထုတို့ကို မလွန်ကျူးခြင်း	ဝစီဒုစ္စရိတဝတ္ထုတော သင်္ကေတန= တွန့်ဆုတ်ခြင်း	အကိရိယ= မပြုမကျင့်သော	သဒ္ဓါဟိရောက္ကပ္ပအပ္ပိစ္ဆ တာဒိဂုဏ= သဒ္ဓါ၊ဟိရိ၊ဩတ္တပ္ပ၊ အလိုနည်းခြင်း
၂၁။သမ္မာကမ္မန္တ (ပါဏာတိပါတ၊အဒိန္နာဒါန၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ)	ကာယဒုစ္စရိတဝတ္ထုနံ အဝီတိက္ကမ=ကာယဒုစ္စရိတ၏ တည်ရာ..	ကာယဒုစ္စရိတဝတ္ထုတော သင်္ကေတန= ။	။	။
၂၂။သမ္မာအာဇီဝ	မိစ္ဆာဇီဝဿ အဝီတိက္ကမ= မိစ္ဆာဇီဝကို . . .	မိစ္ဆာဇီဝတော သင်္ကေတန= ။	။	။
မေတ္တာ (= အဒေါသ)	ဟိတာကာရပ္ပဝတ္တိ= အကျိုးစီးပွားကိုလိုလားသော	ဟိတူပသံဟာရ= အကျိုးစီးပွားကို ကပ်၍ ဆောင်ခြင်း	အာယာတဝိနယ= ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်းကို ပယ်ဖျောက်တတ်သော	သတ္တာနံမနာပဘာဝဒဿန = သတ္တဝါတို့၏ မြတ်နိုးဖွယ် မနာပအဖြစ်ကိုရှုသောယောနိသော မနုသိကာရ

၂၃။ ကရုဏာ	ဒုက္ခပနယနာကာရပွဲဝတ္ထိ= ဆင်းရဲဒုက္ခကို ပယ်ရှားလိုခြင်း	ပရဒုက္ခသဟန= သူတစ်ပါး၏ဆင်းရဲဒုက္ခကို သည်းမခံနိုင်ခြင်း	အဝိဟိတိ သာ= ညည်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း ဝိဟိတိ သာ၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်	ဒုက္ခဘိဘူတာနံ အနာထဘာဝဒဿန= . . . ခိုးကိုးရာမဲ့အဖြစ်. .
၂၄။ မုဒိတာ	ပမောဒန= ဝမ်းမြောက်ခြင်းသဘော	အနိဿာယန= သူတစ်ပါး၏ စည်းစိမ်ကို မငြူစူခြင်း	အရတိဝိယာတ= သူတစ်ပါးတို့၏ ဥစ္စာစည်းစိမ်ကို မမွေ့လျော်မနှစ်သက်ခြင်း	သတ္တာနံ သမ္ပတ္တိဒဿန= . . . ကုံလုံပြည့်စုံခြင်းကို. .
၂၅။ ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရ (= တကြမဇ္ဈတ္တက)	သတ္တေသု မဇ္ဈတ္တကာရပွဲဝတ္ထိ= သတ္တဝါတို့အပေါ်၌ လျစ်လျူရှုခြင်း	သတ္တေသု သမဘာဝဒဿန= မုန်းခြင်း ချစ်ခြင်းသို့မကျ ညီမျှသော	ပဋိယာနနယဝူပသမ= မုန်းခြင်း ချစ်ခြင်း၏ ငြိမ်းအေးခြင်း	ကမ္မဿကတာဒဿန= သတ္တဝါတို့သည် မိမိတို့ပြုသောကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိကြကုန်၏
၂၅။ အမောဟ = ပညိန္ဒြေ = ပညာ	ယထာသဘာဝပဋိဝေဓ= ပရမတ္ထဓမ္မတို့၏ သဘာဝ-သာမညလက္ခဏာကို ထိုးထွင်းသိခြင်း	ဝိသယောဘာသန= ပရမတ္ထဓမ္မတို့ကိုဖုံးထားသော မောဟကို ဖျက်ဆီးခြင်း	အသမ္မောဟ= မတွေ့ဝေခြင်း	သမာဓိ

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အစဉ်

အင်္ဂါ(၁၂)ပါး	လက္ခဏာ	ရသ	ပစ္စုပ္ပန်	ပဒဌာန
၁။ အဝိဇ္ဇာ	အညာဏ=မသိခြင်း	သမ္မောဟန=တွေ့ဝေစေခြင်း	ဆာဒန=ဖုံးလွှမ်းတတ်သော	အာသဝ=အာသဝလေးပါး
၂။ သင်္ခါရ	အဘိသင်္ခရဏ=ကံဖြစ်အောင် ပြုပြင်စီမံခြင်း	အာယူဟန=ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေခြင်းငှာအားထုတ်ခြင်း	စေတနာ	အဝိဇ္ဇာ
၃။ ဝိညာဏ်	ဝိဇ္ဇာနန= အာရုံကို သိ/ရယူခြင်း	ပုဗ္ဗင်္ဂမ= နာမ်ရုပ်တို့၏ ပဓာနရှေ့သွားခေါင်းဆောင်	ပဋိသန္ဓိ= ရှေးဘဝနှင့်တကွ ဆက်စပ်တတ်သော	သင်္ခါရ/ ဝတ္ထာရမ္မဏ= မှီရာဝတ္ထုရုပ်

၄။နာမ် = စေတသိက်	နမန=အာရုံသို့ ညွတ်ခြင်း	သမ္ပယောဂ=ယှဉ်စပ်ခြင်း	အဝိနိဗ္ဗောဂ=ခွဲခြား၍ မရသော	ဝိညာဏ
ရှုပုံ	ရူပန=ဖောက်ပြန်ခြင်း	ဝိကိရဏ=ဖရိဖရဲ ကျဲခြင်း	အဗျာကတ=ကုသိုလ် အကုသိုလ် မဟုတ်သော	။
၅။သဠာယတန	အာယတန= အားထုတ်ခြင်း	ဒဿနာဒိ (သဝန,ယာယန,သာယန,ဖုသန,ဝိဇာနန)= မြင်ခြင်း. . .	ဝတ္ထုဒွါရဘာဝ= ဝင်ထွက်ရာဒွါရအဖြစ် ဖြစ်ခြင်း	နာမရူပ
၆။ဖဿ (စက္ခုသမ္ပဿ. . .)	ဖုသန= ကွေ့ထိခြင်း (ရူပါ,သဒ္ဓါ,ဂန္ဓာ,ရသာ,ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ,ဓမ္မာ)	သယံဇ္ဇန= အာရုံကို ပွတ်ချုပ်ခတ်ခြင်း (ရူပါ,သဒ္ဓါ,ဂန္ဓာ,ရသာ,ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ,ဓမ္မာ)	သင်္ဂတိ=ဝတ္ထု+အာရုံ+ဝိညာဏ် သုံးပါးတို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်း	သဠာယတန (စက္ခုသမ္ပဿ. . .)
၇။ဝေဒနာ (စက္ခုသမ္ပဿဇာ. . .)	အနုဘဝန= အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားခြင်း	ဝိသယရသသမ္ဘောဂ= သုံးဆောင်ခြင်း	သုခဒုက္ခ	ဖဿ (စက္ခုသမ္ပဿ. . .)
၈။တဏှာ (ရူပတဏှာ. . .)	ဟေတု= ဒုက္ခ၏အကြောင်း	အဘိနန္ဒန= အလွန်နှစ်သက်ခြင်း (ရူပါ,သဒ္ဓါ,ဂန္ဓာ,ရသာ,ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ,ဓမ္မာ)	အတိတ္တိဘာဝ= မတင်းတိမ် မရောင့်ရဲနိုင်	ဝေဒနာ (စက္ခုသမ္ပဿဇာ. . .)
၉။ဥပါဒါန်	ဂဟဏ= ပြင်းစွာ စွဲလမ်းခြင်း	အမုဗ္ဗန= အာရုံကို မလွှတ်ခြင်း	တဏှာဒဋ္ဌတ္တဒိဋ္ဌိ= တဏှာ၏ ခိုင်မြဲမှု ဒိဋ္ဌိ = အယူမှားမှု	တဏှာ
၁၀။ ကမ္မဘဝ	ကမ္မ = ကံဖြစ်ခြင်း	ဘာဝန= ဥပပတ္တိဘဝကို ဖြစ်စေခြင်း	ကုသလာကုသလ= ကုသိုလ်+အကုသိုလ်	ဥပါဒါန်
ဥပပတ္တိဘဝ	ကမ္မဖလ= ကံ၏အကျိုးဖြစ်ခြင်း	ဘဝန= ကံကြောင့်ဖြစ်ခြင်း	အဗျာကတ= ဝိပါက်အဗျာကတ	။
၁၁။ဇာတိ	ဘဝေ ပဌမာဘိနိဗ္ဗတ္တိ= ဘဝတစ်ခုပထမရေ့ဦးစွာ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း	နိယျာတန= ဆောင်နှင်း ပေးအပ်သကဲ့သို့	အတိတဘဝတော ကုဓ ဥမ္ပုဇန=အတိတ်ဘဝမှ ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ခန္ဓာအစဉ်ကို ပေါ်လာစေတတ်သော	ကမ္မဘဝ
၁၂။ဇရာ	ခန္ဓပရိပါက= ရင့်ကျက်ခြင်း	မရဏူပနယန= သေခြင်းသို့ ကပ်၍ဆောင်ခြင်း	ယောဗ္ဗန္ဓဝိနာသ=နုပျိုသောအရွယ်ကို ဖျက်ဆီးတတ်	ဇာတိ
မရဏ	စုတိ= ပစ္စုပ္ပန်ဘဝမှရွှေ့လျော့ခြင်း	ဝိယောဂ= ဘဝခန္ဓာတို့နှင့် ကင်းခြင်း	ဝိပ္ပဝါသ= ရောက်ဆဲဂတိမှ ကွေ့ကွင်းရခြင်း	။

သောက	အန္တော နိဇ္ဈာန= စိတ်၏ ပူပန်ခြင်းသဘော	စေတသော ပရိနိဇ္ဈာယန= ထက်ဝန်းကျင် လောင်မြိုက်ခြင်း	အနုသောစန= အဖန်ဖန် စိုးရိမ်ခြင်း ဝမ်းနည်းခြင်း	တွေ့ထိအပ်သောဉာတိဗျသန စသောတစ်မျိုးမျိုးသောအနိဋ္ဌာရုံ
ပရိဒေဝ	လာလပွန= အဖန်ဖန် ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်း	ဂုဏဒေါသပရိကိတ္တန= အပြစ်တို့ကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်း	သမ္ဘမ= စိတ်ဝေနေောက် မူးလည်ခြင်း	။
ဒုက္ခ (ကာယိကဒုက္ခ)	ကာယဝိဋ္ဌန= ကိုယ်ကို နှိပ်စက်ခြင်း	ဒုပ္ပညာနံ ဒေါမနဿကရဏ= ပညာမဲ့တို့၏ စိတ်နှလုံးမသာယာခြင်းကို ပြုခြင်း	ကာယိကာဗာဓ= ကိုယ်၌ မှီသော နာကျင်မှု	ဒုက္ခကို ဖြစ်စေတတ်သော အနိဋ္ဌာရုံ
ဒေါမနဿ (စေတသိကဒုက္ခ)	စိတ္တဝိဋ္ဌန= စိတ်ကို နှိပ်စက်ခြင်း	မနောဝိယာတ= စိတ်ကိုညှဉ်းဆဲခြင်း	မာနသဗျာဓိ= စိတ်နှလုံး၌ မှီသော အနာရောဂါ	။
ဥပါယာသ	စိတ္တပရိဒဟန= စိတ်ကို ထက်ဝန်းကျင်မှလောင်ခြင်း	နိတ္ထုနန= ညည်းတွားခြင်းကို ပြုခြင်း	ဝိသာဒ= နွမ်းနယ်ခြင်း၊ ပင်ပန်းခြင်း	တွေ့ထိအပ်သောဉာတိဗျသန စသောတစ်မျိုးမျိုးသောအနိဋ္ဌာရုံ

လက္ခဏာဒိဓတုက္ကဇယား ပြီး၏။

ခန္ဓာသမာဓိကကလာပ

စက္ခုအကြည်ရုပ်	လက္ခဏာ	ရသ	ပစ္စုပဋ္ဌာန်	ပဒဋ္ဌာန်
၁။ပထဝီ	ကက္ခဋတ္ထ=ခက်မာခြင်း	ပတိဋ္ဌာန်= ကလာပ်တူ ရုပ်တရားတို့၏ တည်ရာဖြစ်ခြင်း	သမ္ပုဋ္ဌိန္ဒြိယ= ကလာပ်တူ ရုပ်တရားတို့ကို အောက်ကခံထားတတ် သောသဘောတရား	အဝသေသမာတုတ္တယ= မိမိမှကြွင်းသော ကလာပ်တူ ဓာတ် (၃)ပါး
၂။အာပေါ	ပဋ္ဌရဏ= ယို/ဖွဲ့စည်းခြင်း	ဗြူဟန=တိုးပွားစေခြင်း	သင်္ဂဟ=ဖွဲ့ စည်းခြင်း	။
၃။တေဇော	ဥဏှတ္ထ=ပူ ,အေးမှုသဘော	ပရိပါစန= ရင့်ကျက်စေခြင်း	မဒ္ဒဝါနုပ္ပဒါန=နူးညံ့အောင် လျော်စွာပြုပြင်ပေး	။
၄။ဝါယော	ဝိတ္ထမ္ဘန= ထောက်ကန်, တောင့်မာ	သမုဒီရဏ= တွန်းကန်, ရွေ့ ရှား	အဘိနီဟာရ= သယ်ဆောင်ပေး တတ်သော	။
၅။ရူပါရုံ(ဝဏ္ဏ)	စက္ခုပဋိဟနန= စက္ခုပဿာဒ၌ထိခိုက်ခြင်း၊ ရိုက်ခတ်ခြင်းသဘော	စက္ခုဝိညာဏဿ ဝိသယဘာဝ= စက္ခုဝိညာဏ်၏အာရုံဖြစ်ခြင်း	တဿေဝ ဂေါစရ= စက္ခုဝိညာဏ်၏ ကျက်စားရာ အာရုံစားကျက်ဖြစ်ခြင်း	စတုမဟာဘူတ=မိရာ ကလာပ်တူ မဟာဘူတ (၄)ပါး
၆။ဂန္ဓာရုံ(ဂန္ဓ)	ဃာနပဋိဟနန= ဃာနပဿာဒ၌. .	ဃာနဝိညာဏဿ ဝိသယဘာဝ= ဃာနဝိညာဏ်၏. .	။ ဃာန. .	။
၇။ရသာရုံ(ရသ)	ဇိဝှိပဋိဟနန= ဇိဝှိပဿာဒ၌. . .	ဇိဝှိဝိညာဏဿ ဝိသယဘာဝ= ဇိဝှိဝိညာဏ်၏. .	။ ဇိဝှိ. .	။
၈။ ဩဇာ (ကဗဠိကာရ အာဟာရ)	ဩဇာ= အစာအာဟာရ၏အဆီအစေး	ရူပါဟရဏ= ဆောင်-တည်ခြင်း	ဥပတ္တမ္ဘန= ရူပကာယကိုထောက်ပံ့ခိုင် ခံစေတတ်သော	ကဗဠံ ကတွာ အာဟာရိတဗ္ဗဝတ္ထု=စားမျိုးအ ပ်သောအစာအာဟာရ
၉။ဇီဝိတိန္ဒြေ - ရုပ်ဇီဝိတ	သဟဇာတရူပါနုပါလန= ကလာပ်တူ ကမ္မဇရုပ်တို့ကိုစောင့်ရှောက်ခြင်း	တေသံ ပဝတ္တန= ကလာပ်တူကမ္မဇရုပ်တို့ကိုဥပါဒ်မှသည် ဘင်သို့တိုင်အောင်ဖြစ်စေ,မျှစေ, အသက်ရှည်စေခြင်း	တေသညေဝ ဌပန= ဘင်မတိုင်မီအသက်ရှည် အောင်တည်အောင် ထားတတ်သော	ယာပယိတဗ္ဗဘူတ= ကလာပ်တူ မဟာဘူတ

၁၀။စက္ကူပသား	(က)ရူပါဘိယာတာရဟဘူတပွသား= ရူပါရံ၌ရှေးရှုရိုက်ခတ်ခြင်းငှာ ထိုက်သောမဟာဘုတ်တို့ကို ကြည်လင်စေခြင်းသဘော (ခ)ဒဋ္ဌကာမတာနိဒါနကမ္မသမုဋ္ဌာနဘူတပွသား= ရူပတဏှာလျှင်အကြောင်းရင်းခံ ရှိသောကံ ကြောင့်ဖြစ်သော မဟာဘုတ်တို့ကိုကြည်လင် စေခြင်းသဘော	ရူပေသု အာဝိဋ္ဌန= ရူပါရံတို့၌ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဝီထိစိတ်အစဉ်ကိုဆွဲ ဆောင်သွားခြင်း	စက္ခုဝိညာဏဿ အာဓာရဘာဝ = စက္ခုဝိညာဏ်၏ တည်ရာဖြစ်ခြင်း	ဒဋ္ဌကာမတာနိဒါနကမ္မဇ ဘူတ= မြင်တွေ့လိုသောရူပတဏှာ လျှင် အကြောင်းရင်းခံ ရှိသောကံကြောင့် ဖြစ်သော (စက္ခုပသား၏ မှီရာ) ကလာပ်တူ မဟာဘုတ်
--------------	---	--	--	--

ပထမချာန်နာမ်တရား (၃၄)လုံး

ချာန်နာမ်-၃၄	လက္ခဏာ	ရသ	ပစ္စုပ္ပန်	ပဒဋ္ဌာန
၁။ ဝိညာဏ (အသိစိတ်)	ဝိဇာနန= အာရုံကို သိ/ရယူခြင်း	ပုဗ္ဗင်္ဂမ= သိမှု၌ ပဓာန ဧရုသွားခေါင်းဆောင်ဖြစ်	သန္ဓဟန= နောက်နောက်စိတ်ကို ဖွဲ့စပ်တတ်သော	နာမရူပ= နာမ်, ရုပ်
၂။ဖဿ	ဖုသန= အာရုံကို တွေ့ထိခြင်း	သဃ်ဋ္ဌန= အာရုံ-ဝိညာဏ်ကို ပွတ်ချုပ်ထိခိုက်ခြင်း	သန္နိပါတ/ ဝေဒနာ= ဝတ္ထု+အာရုံ+ဝိညာဏ်(၃)ပါးတို့ ပေါင်းဆုံခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော/ ဝေဒနာဟူသောအကျိုးတရားကိုဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော	အာပါထဂတဝိသယ= ရှေးရှုကျခြင်းသို့ ရောက်ရှိလာသောအာရုံ
၃။ သောမနဿ ဝေဒနာ	က္ကဋ္ဌာရမ္မဏာနုဘဝန= သဘာဝ+ပရိကပ္ပ ဖြစ်သော က္ကဋ္ဌာရုံကိုခံစားခြင်း	ယထာ တထာ ဝါ က္ကဋ္ဌာကာရသမ္ဘောဂ= သဘာဝ,ပရိကပ္ပအားဖြင့်အာရုံကို က္ကဋ္ဌအခြင်းအရာအားဖြင့်ခံစားခြင်း	စေတသိကအဿာဒ= စိတ်၌မှီသော သာယာဖွယ်	ပဿဒ္ဓိ= စိတ်+စေတသိက်တို့ ငြိမ်းအေးခြင်း

၄။သညာ	သဉ္ဇာနန= သိခြင်း/မှတ်သိခြင်း	ပစ္စာဘိညာဏ= ရှေးအမှတ်ဖြင့် နောက်ထပ်သိခြင်း	ယထာဂဟိတနိမိတိတ္ထဝသေန= စိတ်က စွဲယူထားသည့် အမှတ်အသား	ယထာဥပဋ္ဌိတဝိသယ= ထင်လာတိုင်းသော အာရုံ
၅။စေတနာ	စေတယိတလက္ခဏာ= အာရုံပေါ်သို့ရောက် အောင်စေ့ဆော်ခြင်း	အာယူဟန= ပေါင်းစုရုံးစည်းခြင်း ပြုခြင်း	သံဝိဒဟန= စီမံတတ်သော သဘောတရား	ဝတ္ထု၊အာရုံ၊ဖဿ= မနသိကာရဦးဆောင်သည့် ယှဉ်ဖက်တစ်မျိုးမျိုးသောတရား
၆။ဧကဂ္ဂတာ = သမာဓိ	ပါမောက္ခ/အဝိသာရ/ အဝိက္ခေပ= အကြီးအမှူး/မရွေ့မ လည်တည်/မပျံ့လွင့်	သဟဇာတာနံ သမ္ပိက္ကန= သဟဇာတ်တရားတို့ကို ပေါင်းစုခြင်း	ဥပသမ/ဉာဏ= ငြိမ်သက်သော/ ဉာဏ်ဖြစ်ကြောင်း	ဝိသေသတော သုခ= များသောအားဖြင့် သုခဝေဒနာ
၇။ဇီဝိတ	သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ အနုပါလန= သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို စောင့်ရှောက်ခြင်း	တေသံ ပဝတ္တန= ဥပါဒ်မှ ဘင်သို့တိုင်အောင် ဖြစ်စေခြင်း	တေသံယေဝ ဌပန= ဘင်မတိုင်မီ တည်အောင်ထားတတ်သော	ယာပယိတဗ္ဗဓမ္မ= အသက်ရှည်စေအပ် သောသမ္ပယုတ်တရား
၈။ မနသိကာရ	သာရဏ= အာရုံသို့ ရှေးရှုမောင်းနှင်သကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်း	သမ္ပယုတ္တာနံ အာရမ္မဏေ သမ္ပယောဇန= အာရုံနှင့် ယှဉ်စပ်စေခြင်း	အာရမ္မဏာဘိမုခဘာဝ= ရှေးရှု မျက်နှာမူတတ်သော	အာရမ္မဏ= အာရုံ. .
၉။ဝိတက်	အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အဘိနိရောပန=စိတ်ကို ရှေးရှုတင်ပေးခြင်း	အာဟနနပရိယာဟနန=ထပ်တလဲလဲ တီးခေါက်ခြင်း = ရှူခြင်း	အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အာနယန=စိတ်ကို ရှေးရှု ဆွဲဆောင်သွားတတ်သော	အာရမ္မဏ= ဝတ္ထု + အာရုံ + ဖဿ . . .
၁၀။ဝိစာရ	အာရမ္မဏာနုမဇ္ဇန=အာရုံကို အဖန်ဖန်သုံးသပ် ဆင်ခြင်ခြင်း	သဟဇာတာနုယောဇန=သဟဇာတ်တ ရားတို့ကို အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် ယှဉ်ကပ်စေခြင်း	စိတ္တဿ အနုပ္ပဗ္ဗန္ဓန= အာရုံ၌စိတ်ကိုအစဉ်မပြတ် အောင်ဖွဲ့စပ်တတ်သော	။
၁၁။ အဓိမောက္ခ	သန္နိဌာန=သန္နိဌာန်ကျ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း	အသံသပ္ပန=မဆုံးဖြတ်နိုင်သော ဝိစိကိစ္ဆာတရား၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ခြင်း	နိစ္ဆယ= အာရုံကို ဆုံးဖြတ်တတ်သော	သန္နိဌေယျဓမ္မ= ဆုံးဖြတ်အပ်သော အာရုံဓမ္မ
၁၂။ဝိရိယ	ဥဿဟန=ကောင်းစွာ ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း	သဟဇာတာနံ ဥပတ္တမ္ဘန=သဟဇာတ်တရားတို့ကို အားပေးထောက်ပံ့ ခိုင်ခံ့စေခြင်း	အသံသီဒနဘာဝ= မဆုတ်နစ်တတ်သော	သံဝေဂ= သံဝေဂဉာဏ်

၁၃။ပိတ်	သမ္ပိယာယန= နှစ်သက်ခြင်း	ကာယစိတ္တပီဏန/ဖရဏ= ကိုယ်စိတ်ပွားတိုးစေမွန်မြတ်သောစိတ္တဇ ရုပ်တို့ဖြင့် တစ်ကိုယ်လုံးသို့ ပျံ့နှံ့စေခြင်း	ဩဒဂျ=ကိုယ်စိတ်တို့ကို ရွှင်လန်းတက်ကြွစေတတ်သော	အာရမ္မဏ=ဝတ္ထု + အာရုံ + ဖဿ . . .
၁၄။ ဆန္ဒ	ကတ္တုကာမတာ= အာရုံကိုပြုလုပ်လိုခြင်း	အာရမ္မဏပရိယေသန= အာရုံကို ရှာမှီးခြင်း	အာရမ္မဏေန အတ္တိကတာ= လိုလားတောင့်တမှု သဘောတရား	တဒေဝဿ= ထိုအလိုရှိအပ်သော အာရုံ
၁၅။သဒ္ဓါ	သဒ္ဓဟန/ဩကပ္ပန= ယုံကြည်ခြင်းသဘော	ပသာဒန/ပက္ခန္ဓန=ကြည်လင် စေခြင်း/ မနစ်မဆုတ် စုပ်စုပ်သက်ဝင်စေခြင်း	အကာလုဿိယ/ အဓိမုတ္တိ= မနောက်ကျသည်၏အဖြစ်/ဆုံးဖြစ် တတ်သော	သဒ္ဓေယျဝတ္ထု= ယုံကြည်ထိုက်သော
၁၆။သတိ	အပိလာပန=မလှုပ်မရှား မြဲစွာအောက်မေ့အမှတ်ရ	အသမ္ပောသန=အာရုံကို မပျောက်ပျက်စေခြင်း	အာရက္ခ=အရှုခံအာရုံကို စောင့်ရှောက်တတ်သော	ထိရသညာ= မြဲမြံသောအမှတ်သညာ
၁၇။ဟိရိ	ပါပတော ဇိဂ္ဂန္တန= မကောင်းမှုမှ စက်ဆုပ်ခြင်း၊ရှက်ခြင်း	လဇ္ဇာကာရေန ပါပါနံ အကရဏ=ရှက်သောအခြင်းအရာ အားဖြင့် မကောင်းမှုတို့ကို မပြုခြင်း	လဇ္ဇာကာရေန ပါပတော သင်္ကောစန= မကောင်းမှုမှ တွန့်ဆုတ်တတ်သော	အတ္တဂါရဝ= မိမိကိုယ်ကို ရိုသေလေးစားခြင်း
၁၈။ ဩတ္တပ္ပ	ဥတ္တာသန= မကောင်းမှုမှ ထိတ်လန့်ခြင်း	ဥတ္တာသာကာရေန ပါပါနံ အကရဏ=မကောင်းမှုတို့ကိုမပြုခြင်း	ဥတ္တာသာကာရေန ပါပတော သင်္ကောစန=မကောင်းမှုမှ တွန့်ဆုတ် တတ်သော	ပရဂါရဝ= သူတစ်ပါးကို ရိုသေလေးစားခြင်း
၁၉။ အလောဘ	အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အဂေဓ= မတပ်မက်၊မမက်မောခြင်း	အပရိဂ္ဂဟ= မသိမ်းပိုက်ခြင်း	အနုလ္လိနဘာဝ= မငြိမ့်လှုပ်သော	ယောနိသောမနသိကာရ
၂၀။ အဒေါသ	အစက္ခိတ္တ=မခက်ထန် မကြမ်းတမ်းသောကိုယ်၊ စိတ်	အာယာတဝိနယ= ရန်ငြိုးဖွဲ့မှု ဒေါသစုကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း	သောမ္မဘာဝ= ကြည်လင်အေးမြသော	။
၂၁။ တတြမဇ္ဈတ္တတာ	စိတ္တစေတသိကာနံ သမဝါဟိတ= စိတ်+စေတသိက် မိမိ၏ ကိစ္စ၌ ဖြစ်စေခြင်း	ဦနာဓိကတာနိဝါရဏ/ ပက္ခပါတုပစ္ဆေဒန= ပိုလွန်သည်၏အဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်း/ အယုတ်အလွန် နှစ်ပါးကို တားမြစ်ခြင်း	မဇ္ဈတ္တဘာဝ= အလယ်အလတ် လျစ်လျူရှုတတ်သော	။

၂၂-၂၃။ ကာယ - စိတ္တပဿန္တိ	ကာယစိတ္တဒရုထဝူပသမ= စေတသိက်/ စိတ်အပူတို့ ငြိမ်းအေးခြင်း	ကာယစိတ္တဒရုထနိမ္မဒ္ဒန= စေတသိက်/ စိတ်အပူတို့ နှိမ်နင်း ဖျက်ဆီးခြင်း	ကာယစိတ္တာနံ အပရိပ္ပန္နနသီတိဘာဝ= စေတသိက်/ စိတ်ပူတို့ ငြိမ်သက် အေးမြသော	ကာယစိတ္တ= စေတသိက်+စိတ်
၂၄-၂၅။ .. လဟူတာ	ကာယစိတ္တဂရုဘာဝဝူပသမ= လေးလံမှုကိုငြိမ်းအေးစေ	ကာယစိတ္တဂရုဘာဝနိမ္မဒ္ဒန= လေးလံမှုကို နှိမ်နင်းဖျက်ဆီးခြင်း	ကာယစိတ္တာနံ အဒန္နတာ= မလေးမလံ မနှေးကန်သော	ကာယစိတ္တ= စေတသိက်+စိတ်
၂၆-၂၇။ .. မုဒုတာ	ကာယစိတ္တထဒ္ဒဘာဝဝူပသမ= ခက်ထန်ခိုင်မာမှုကို ငြိမ်းအေးစေခြင်း	ကာယစိတ္တထဒ္ဒဘာဝနိမ္မဒ္ဒန= ခက်ထန်ခိုင်မာမှုကို နှိမ်နင်းဖျက်ဆီးခြင်း	အပ္ပဋိဃာတ= မထိပါးတတ်သော	။
၂၈-၂၉။ .. ကမ္မညတာ	ကာယစိတ္တအကမ္မညဘာဝ- ဝူပသမ ကောင်းသောအမှု၌မခံညားမှုကို ငြိမ်းအေးစေခြင်း	ကာယစိတ္တာနံ အကမ္မည ဘာဝနိမ္မဒ္ဒန= မခံညားမှုကိုနှိမ်နင်း ဖျက်ဆီးခြင်း	ကာယစိတ္တာနံ အာရမ္မဏကရဏသမ္ပတ္တိ= အာရုံပြုခြင်း၏ပြည့်စုံကြောင်း	။
၃၀-၃၁။ .. ပါဂုညတာ	ကာယစိတ္တာနံ အဂေလညဘာဝ= မနာကျင်ခြင်းသဘော	ကာယစိတ္တဂေလညနိမ္မဒ္ဒန= နာကျင်ခြင်းကို နှိမ်နင်းဖျက်ဆီးခြင်း	နိရာဒီနဝ= အပြစ်အနာကင်းသော	။
၃၂-၃၃။ .. ဥဇ္ဇကတာ	ကာယစိတ္တအဇ္ဇဝ= ဖြောင့်မတ်ခြင်း	ကာယစိတ္တကုဋိလဘာဝနိမ္မဒ္ဒန= ကောက်ကျစ်မှုတို့ကို နှိမ်နင်းဖျက်ဆီးခြင်း	အဇိမ္မတာ= မကောက်ကျစ်သည့် သဘောတရား	။
၃၄။ အမောဟ = ပညိန္ဒြေ = ပညာ	ယထာသဘာဝပဋိဝေဓ= ပရမတ္ထဓမ္မတို့၏ သဘာဝ- သာမညလက္ခဏာကို ထိုးထွင်းသိခြင်း	ဝိသယောဘာသန= ပရမတ္ထဓမ္မတို့ကိုဖုံးထားသော မောဟကို ဖျက်ဆီးခြင်း	အသမ္မောဟ= မတွေဝေခြင်း	သမာဓိ